

Korint Tere 2

Poolnoŋ Korint yoŋoo Tere ano 2

kolooro.

Jen-asa-asari

Pool ano Korint uumeleen kanageso yoŋonoŋ uumotooŋ awaa mende anŋi kambaŋ iikanonŋ Poolnoŋ Masedonia laligoŋ tereya koi ooro. Tosianoŋ Pool tuarenjen kotiga ama mugito, Poolnoŋ kilen anŋowowo meŋ kamaan ama yoŋowo uumotooŋ ambombaajoŋ kaparaŋ kono. Anŋowowogia tegowaatiwaa uukoisoroya qendeema oŋono.

Tere bakaya mutuya (Boŋ 1-7) iikanonŋ Poolnoŋ Korint uumeleen kanageso yoŋowo soomongo anotiwaawaa qaaya jeja. Kania naata uumeleen kanageso ii kotakotagadeen jen oŋono? Kaen ano uugia meleema uumotooŋo anŋiti, iikawaa korisoroya qendeema jen asarija.

Tere bakaya 2 (Boŋ 8-9) iikanonŋ Judia uumeleen kanageso ilaan oŋoma nandun oŋombutiwaajoŋ kuun oŋonja.

Tere bakaya 3 (Boŋ 10-13) iikawaa qaaya ii kokaen: Boi takapolakaya tosiaŋoŋ iyanŋiaa qagia 'Aposol hona' jen Poolwaajoŋ aposol qolon-molonŋoya jegi Poolnoŋ qaa iikawaa kitia meleema oŋono.

Buk kokawaa bakaya waŋa 5 ii kokaen:

Jen-asa-asari qaa 1.1-11

Pool ano Korint uumeleen kanageso 1.12-7.16

Judia uumeleen tuun yonoojon nandun ambu
 8.1–9.15
 Poolnon aposol hona koloojiwaa ku-usuna
 10.1–13.10
 Qaa tetegoya 13.11-13

¹ *Anutunon uusiin^{aa} so Pool nii kuun nono Kraist Jiisaswaa wasiwasi eja aposol koloojen. Niinon uumeleen alanana Timotiwo rajo. Korint sitinon Anutuwaa uumeleen kanageso laligojuti ano ejemba soraaya kuuya Akaia prowinsgia sokoma laligojuti, noronon onowo Buna qaa amin mobombaajon kan tere koi oojo.

² Anutu Manana ano Pon Jiisas Kraist yoronon mono kalenmorian ononi luaenon laligowu.

Poolnon Anutu ulunkolejaajon mepeseja.

³ Nono Ponana Jiisas Kraistwaa Man^a Anutu mepeseenkejon. Iinon kiankomu Toya ano ulunkolen kuuya nonomakejiwaa Anutuya kolooja.

⁴ Nono kakasililin kania kania mokoloonkejoni, kamban iikanon Anutunon uunana men saalinkeja. Uunana men saaliro moma iikawaa qaganon naniⁿ tosianon kakasililin kania kania mokoloonkejuti, ii saanon afaangon men saalin onomakebona.

⁵ Kawaa kania ii kokaen: Kraistwo qokotaanin iwaa siimboboloyanon qanananon uro kelemalelen momakejonto, iikawaa so uunana kaanjadeen men saaliro Kraistwo qokotaanin ulunkolejanon uunananon kemero kelemalelen momakejon.

* 1:1: Apo 18.1

6 Nonononj konjilinj uutanonj laligojonj eenj, Anutunonj mono onjo uugia menj saaliro uugia mombo meleema oyanboyanj koloowutiwaajonj moja. Anutunonj uugia menj saaliro onjononj ii iima onjoangio uugia menj saalinj aonj laligowu. Menj saalinj onjomakejiwaa honjanonj mono uugianonj kokaenj koloonjkeja: Nono siimbobolo moninj onjononj kaanjadeen siimbobolo iikayadeen mokoloowuti eenj, ii mono saanonj moma mokosinjonj kotiinj laligowu.

7 Siimbobolononj qagianonj uro momakejuti, ulunjkolenonj mono kaanjadeen onjo qagianonj uro laligojuti, ii mojonj. Ii moma kawaajonj onjononj nama kotiiwutiwaajonj mamboma jejero-monromonj kotakota amakejonj.

8* Oo uumeleenj alauruna, nono Eisia prowins uutanonj gawonj menj laligonj gawombaa siimbobolo moma kakasililinj mokoloonj moninj, onjo iikawaajonj poumapou laligowubojen mojonj. Gawombaa lombotanonj esunjana uugunj uuta koloonj mendunjonj nonono nama kotiiwombaaajonj amamaaninto, kilenj kaparanj koninj menj kamaanj nonono laligoninj. Kaenj kolooro toroqenj jaananawo laligowonaga me qaago, iikawaajonj kaanagadeen doomoronana keno laligoninj.

9 Kaenj laligonj uunananonj kokaenj romonjoninj: Monjonj komuwonatiwaa qaaya jenj tegoro qaa iikanonj qanananonj uro tiwilaawonatiwaaajonj mamboninj. Ananaa esunjananonj laarinj laligowomboto, Anutuwaa ku-usunj qaganonj

* 1:8: 1 Kor 15.32

laarinj laligowombaajonj ama kaenj kolooro. Anutunonj koomuya menj gbilinj onono waabuti, iinonj mono afaangonj nono kaanagadeenj ilaanj nonomakebaa.

¹⁰ Komuwombotiwaa torokonana somata totoonj moninto, Anutunonj iikanonja metogonj nonono. Metogonj nonono ano toroqenj metogonj nonomakebaa. Nono jejeromonjromonana Anutuwaanonj ama kaenj moma laarinj mun nanjonj.

¹¹ Ono kaanagadeenj ilaanj nonoma nonoojonj ama qama kooligi metogonj nonomakebaa. Mamaganonj nonoojonj ama qama kooligi Anutunonj moma iikawaa kitia meleeno kalenjmorianjonj sokoma nonono niniima koboonjkebaa. Kaenj metogonj nonono alauruna mamaganonj ii moma nonoojonj ama mindirinj mepeseenj mugi qamakooligianonj otokorianj kaanja uma Anutuwaa gejianonj kemenjkebaa. Kawaajonj mono toroqenj noojonj ama Anutu qama koolinjkebu. Kaenj qisijenj.

Poolnonj kana kekenjaa arenja utegoro.

¹² Tosaanja onononj noo kaniaanaajonj uuwoi anjuti, iikawaaajonj qaa kokaenj jemaña: Anutunonj solanja laligowombaajonj momakeji, nonononj mono iikawaa so gomaña gomaña liligonj kanonj nanamemenj soraaya ii pondanj otaanj laligoninj. Onoo batugianonj ii mono kaparanj koma tororo otaanj laligoninj. Ii balonj ejemba momakootonanaa so qaagoto, Anutuwaa kalenjmorianjonj inaanj nononotiwaa so ii ama menj laligoninj. Anutunonj nanamemena ii iima nanjonj “Sokonja,”

jero ugejanaanon qaa ii momakejen ano iikawaa-
jon selenana menj umakejon.

¹³ Tere oonkejeni, iikawaa qaaya kuuya mono saanon weenjon moma asariwutiwaa so kolooja. Qaana ii gbingbaonja qaa. Qaa kania aasangoya monj mende oonkejen. Ii asuganondeen eja. Kawaajon noo kaniaana ii kuuya moma asarid-aborowutiwaajon moma jejeromonromon anjen.

¹⁴ Noo kaniaana ii bakasasanj kokaen moma asariju: Ponjana Jiisasnon mombo asugiwaati, niinon mono kamban iikanon onjojon ama selenana menj umanja. Kawaa so onjonon kaanagadeen saanon noojon ama onjoanjiia selegia mepeseegi sokombaa. Onjo noo kaniaana kaen moma asarid-aborowutiwaajon mojen.

¹⁵ Niinon qaa iikawaa qaganon awasanjkaka nambetiwaajon ama wala onjoonon kanj injimambaa arenja ambe. Indinja woi kanj injibe kotumotue mewutiwaajon ama kana kamambaa arenja kokaen ambe ero:

¹⁶ *Masedonia prowinsnon kemambaa kananon wala onjo injiima toroqen Masedonia kema eleema mombo onjoonon kamambaajon jewe. Kanj laligowe iwoi tosia ilaan noma wasinj nonji onjomesaon Judia prowinsnon kemambaajon mobe.

¹⁷ Arenja kaen ambe eroto, ii utegowe. Kaen ama kemakonkanjon qaganon mondon lanj mende ambe. Neenaa arenja ii balon ejemba yonjo so neenaajon lanj romonjon mende ambe. Kaen mende romonjowu. Qaa aason

* **1:16:** Apo 19.21

motoonngo iikanondeen “Oon, saanon kamaŋa,” ano “Mende kamaŋa,” qaa woi ii mindirin mende jewe. Mono nanamemen soraaya otaankejen.

18 Anutunon qaa jen iikawaa so pondan amakeji, nononon mono iwaa jaanon kokaen jen kotiijon: Nononon kambaŋ mononon “Oon, ii saanon ambona,” jen somononon iikawaa gematanon “Ii mende ambona,” potagororon kaen melenqeleen mende jen laligonin.

19 *Anutuwaa Meriaa kania ii kokaen: Nii, Sailas ano Timoti nononon onoo batugianon Kraist Jiisaswaa kania jen asarin laligonin, Kraist ii “Anutuwaa jeta ten komaŋa,” ano “Mende ten komaŋa,” qaa aro woiwuiwaa qaganon melenqeleen amambaajon mende asugin lalig- oroto, Anutunon qaa jen somongoroti, iikawaa so mono “Oon!” jen ama mero honawo kolooro.

20 Anutunon soomonon qaa (promis) seiseiya dawi nononoti, janngogia mende mojonto, Kraist- nonon qaa kuuya iikawaajon “Oon!” jen men kotiirota powowon eja. Kawaajon Kraistnon kaanngadeen nemun koma nonono qaa iikawaa hongianon kolooro moma “Qaa ii onanon,” je- wona. Kaen anin Anutuwaa qabunayanon seinkebaa.

21 Anutu anon mono nono ano onon kaanngadeen men kotiin nonono Kraistwo qokotaan nama koti- iwona. Iinon mono Bunon qaa jen seiwombaajon ama bedu men nonono laligojon.

22 Anutunon uunananon Unon Toroya mokotaaro iinon oyanboyan laligowombaa

* 1:19: Apo 18.5

qaaya nanjon jen kotiinjeja. Anutunon kaen ama bunaya koloojoniwaa munjen aasoya ii mokotaan nonono.

²³ Niinon temboma lombo onjomambotiwaajon moma uulanawo Korint onoonon mende eleema kawe. Kaen jen Anutuwa qata qabe saanon qaana ii nanjon jewaa.

²⁴ Sili nomaen ama Anutu moma laarinkejuti, iikanon pongia koloowaatiwaajon mende mojen. Momalaarigianon rindanon onono nama kotiinjeju. Kawaajon korisoro qaganon laligowutiwaajon ilaan onjomambaajon moma onowo motoon uuwa gawon menkebona. Kian.

2

¹ Wala onoonon kan sisau angitawaajon jen onombe gamugia moma wosobiri angi. Kawaajon ama onoonon kawe mombo iikaan ambubotiwaajon moma uunanon qaa somonjon kana kekenaa arena utegowe.

² Kawaa kania ii kokaen: Gamu qen onombe wosobiri ambuyagati een, moronon saanon uuna men saalin nono mombo korisoro mokoloowenaga? Jinjaungiaajon ama jen onombe wosobiri ambuyagati een, tosanon korisoro qen nombombaajon amamaagi neeno kaanagadeen wosobiri ama laligomambo. Kawaajon uulanawo kan gamu qen onjomambaajon togojen.

³ Tere kotakota ii kania kokaembaajon on ambe: Niinon aisoowe kuuya ononon mono niwo aisoowu. Niinon on kuuya kaen uuwoiya qaa moma laarin ononjen. Niinon tosaana onoojon korisoro mokoloomambaajon mojento,

kawe kanagia sooro lan laligogi injiima wosobiri momambo.

⁴ Wosobiri ambutiwaajon tere ii mende ooweto, hononja qaa uu jopagon onomakejeni, onjo iikawaa kania moma yagowutiwaajon mono qaa kotakota ii terenon oowe. Uunanon onoojon ama majakaka somata moma konajilin qaganon rama jaujnanon kamaarota oowe. Kiaj.

Monjon kana uuguroti, iwaa singisongoya mono mesaowu.

⁵ Monjon singisonggo anota ononon gamugia mogi wosobiri asugiroti, iikanon mono noo qananondeen qaagoto, kuuya onoo qagianon kaanagadeen uro. Qaa ii jen somariwe soowabotiwaajon mono kokaanadeen jemaña: Gamu iikanon mono kuuya sokoma onono iikawaajon mamaga me boronja monj wosobiri anji.

⁶ Kanageso honja ononon qaayaa kitia meleema mugiti, iikanon mono sokoma muro uuta mombo meleeno.

⁷ Kamban kokaamba gamu ano wosobiri somata qatawo moro iikanon jen kelelengowabotiwaajon mono lombo mende toroqen mubu. Lombo qaagoto, mono kaparan koma singisongoya mesaon ulunkolen ama mubu.

⁸ Kawaajon kokaen uukuuku menj ononjen: Onjo mono qaa somonjon uujopagia mombo toroqen kotiin qendeema munj laligowu.

⁹ Niinon terena ii kokaembaajon oowe: Onjo noo qaana kuuya tenj koma anjogatonon nama

kotiiwu me mende ten koma riporogon kamaawuti, iikawaa kania gosin momambaajon moma ii oowe.

¹⁰ Onjo mombaa singisongoya mesaojuti een, ninon ii kaanagadeen mesaon mujen. Bologa ama nonoti, iikawaajon mende mobe ujato, ononon mombo geangon mindirin aowutiwaajon mojen. Kawaajon kilenaya ii Kraistwaa jaanon onanon mesaon mube tegoro.

¹¹ Satanon arena ama selenon kuukuu kania kania amakeji, iikawaajon tompin mende laligojen. Kawaajon Satanon haamo ama nonombaboti-waajon ama eja iikawaa singisongoya mono mesaodaborowu. Kian.

Poolnon Troas laligon Taituswaajon majakaka moro.

¹² *Niinon Kraistwaa Oligaa Bunaya jen seimambaajon ama Troas taanon kembe Pononon nagu horon nono gawona iikanon memambaajon afaangoro.

¹³ Kaen afaangoroto, uumeleen alana Taitus mende mokoloowe qaagia mende nijoro mobetiwaajon ama majakaka moma luae uunanon mende ero. Kawaajon yeizozogia jen onomesaon Taitus mongamambaajon Masedonia prowinsnon kembe. Kian.

Kraistnon ku-usun nonono haamo amakejon.

¹⁴ Nononon Anutu kokaembaajon mepeseenkebona: Kraistwaa buna koloon welen qenin Anutunon kaman so kawali galen kaan nunuano kema otokorian maamakejon.

* 2:12: Apo 20.1

Haamonon japujarin jurayaa moronɔ awaa men karo momakejonɪ, iikawaa so Anutunon nemun koma nonono goman daen daen liligon Kraistwaa kania jen asarinin asuganon koloon seinj keno goman so momakeju. Kawaajon Anutu mepeseenjejon.

¹⁵ Iikawaa kania ii kokaen: Nononon ejemba Siwenon ubuti ano gere sianon kemebuti, iyonoo batugianon kema kanin mozo moronɔnana soraaya momakeju. Kraistwaa kania jen seinin Anutunon gawonanaa moronɔ moro awaa koloonkeja.

¹⁶ Gere sianon kemebuti, iyononon Buna qaanana mogi iikanon qaagia jen tegoro komun kotiiwutiwaajon mogi qamowaa mumu moronɔ kaanja koloonkeja. Siwenon ubuti, iyononon Buna qaanana mogi oyanboyan onombaatiwaajon mogi laaligo kombombanɔa moronɔ unkoowayawo kaanja koloonkeja. Moronon gawon kaanja mewaatiwaa so kolooja?

¹⁷ Ejemba tosaɔa mamaganon nii kaanja mende kolooju. Yononon laaligogia nangowombaajon moma Anutuwaanon qaa ii komahooro gawon kaanja lan men ama jenkeju. Niinon iyonoo so mende koloon amakejento, Kraistwo qokotaan qalomalowen mesaon uuna soraaya kolooro nanjen. Anutunon wasinj nonoti, ii moma iwaa jaasewanonon nama Buna qaaya tororo jen seinkejen. Kian.

3

Soomonɔo aren gbiliaa gawon meme ejemba

koloojon.

¹ Neeno kaniaa mombo kanain jen qeangomanjatiwaajon romonjoju me? Kaen qaago. Gawon meme ejemba tosonian Korint onjo iyonoo kaniagia mobutiwaajon moma jenqeeanjo tere oowombaajon kaparan komakeju. Tosianon Korint onjo iyonoo kanagia nanjon jenqeeanjo tere mamaga oowutiwaajon onjo kuun onomakeju. Niinon gawona dindinagadeen mewetiwaajon jenqeeanjo tere kaanjaajon mende amamaajen.

² Anutunon Korint onjo noo boronanon onjoono letoma noo wombo alauruna koloon onjoangio neenaa jenqeeanjo terena kaanja koloaju. Anutunon neenaa jenqeeanjo terena kaen oorota ejemba kuuyanon onjo kaisiligia gbilia ii iima weenjonkeju.

³ *Onjo Kraistwaa tere papia kaanja koloajuti, iikanon asuganon eja. Mooseson Kana qaaya nanin apuya ink kanon jamo tafenon ooroti, onjo iikawaa so mende koloajuto, Kraistnon tereya onjo uugiaa tafeyanon kokaen oorota nanju: Nononon gawon menin hona kolooro Kraistnon Anutu laaligo kombombanja Toyaa Unyaya uugianon ano letongi. Ejembanon gawonanaa hona ii iigi iikanon ilaan onono gawonanaa kania moma asarinkeju.

⁴ Kraistwo qokotaanin Anutunon gawonanaa tania moja. Kawaajon gawon menin onjo Kraistwaa bunyaya koloogiti, ii saanon Anutuwaa jaanon awasanakaka nama jejon.

* **3:3:** Eks 24.12; Jer 31.33; Eze 11.19; 36.26

⁵ Anana kotikotii qaganon gawon awaa koi Anutuwaa jaanon mewonatiwaa so koloojoni, iikaen saanon mende jewona. Anana iwoi mononon mende rapingonkejonto, Anutunon anodeen inaan nonoma momo nonono gawon koi menkejon.

⁶ *Anutunon inaan nonoma momo nonono soomongo aren gbiliaa gawon meme ejemba koloojon. Mooseswaa Kana qaawaa tereya motomotoombaajon uugere ambonagati een, qaa iikanon mono qaanana jen tegoro koomu kotigaa buja koloojon. Unja Toroyaa gawon areja jen asarini iinon menj gbilin nonono kotiin laligolon. Kawaajon Kana qaawaa areja iikayadeen otaawutiwaajon mende kaparan komakejonto, Unja Toroya moma anjon kombutiwaajon uu kuun onomakejon. Kian.

Soomongo aren gbiliaa gawona ii akadamuyawo.

⁷ *Anutunon Kana qaaya jen tereya jamonon kondongon ooroto, ejembanon ii mende ten konji Anutunon qaa iikawaa so gosin irona meleema onono komun koomuya laligon kougi. Anutunon wala Kana qaaya nonono kamban iikanon asamararanon Mooseswaa jaasewana qero asariro. Asamararan iikanon waziin aliwaatiwaa so kolooroto, ii kilen Israel ejemba yononon jaasewana tororo unun iibombaa so mende koloogi. Mamaga asarirotiwaajon ii ama-maagi. Kana qaawaa Buja aren walaganon iikaanja asamararanawo asugiro.

* 3:6: Jer 31.31 * 3:7: Eks 34.29

⁸ Iikaan̄a asugiroto, Un̄a Toroyan̄oṅ Bun̄a aren̄ gbilia nonono iikawaa asamararan̄an̄oṅ asugiwaati, iikan̄oṅ mono soomon̄go aren̄ walagaa asamararan̄a uugun̄ honon̄a qaa asarin̄ jaanana gamugamuyawo qen̄kebaa.

⁹ Wala Mooseswaa Kana qaa ii asugin̄ gosin̄ nonono iikawaa so gere siawaa bun̄a kolooj̄oṅ. Bun̄a qaa ii akadamuyawo asugiro. Kawaaj̄oṅ Anutun̄oṅ qaanana gosin̄ jen̄ tegoro solan̄aniwon̄ati, Bun̄a qaa iikawaa akadamuyan̄oṅ mono uuta kolooja. Iikan̄oṅ soomon̄go aren̄ walagaa akadamuya ii mamaga uugun̄ qaqabun̄ayawo kolooja.

¹⁰ Bun̄a gawon̄ walagan̄oṅ wala akadamuyawo kolooroto, ii Bun̄a gawon̄ aren̄ gbiliawo mindirin̄ gosinin̄ walaga iikan̄oṅ mono qabun̄aya qaa kolooja. Un̄a Toroyaa gawon̄ aren̄ iikawaa akadamu-yan̄oṅ uuta koloojiwaaaj̄oṅ gawon̄ aren̄ walagan̄oṅ mono iwoi omaya kaan̄a kolooja.

¹¹ Anutu hamoqeqeyaa kana walagan̄oṅ aloweewaatiwaa so kolooro. Iikan̄oṅ asamararan̄awo asugidabororo. Kawaaj̄oṅ kana dologa tetegoya qaa en̄ ubaati, iikawaa asamararan̄an̄oṅ mono kana mutuyaa asamararan̄a ii honon̄a qaa uugun̄ jaanana gamugamuyawo qen̄keja.

¹² Soomon̄go gbilian̄oṅ tetegoya qaa ilaan̄ nonono asamararan̄an̄oṅ asugiwaati, iikaen̄ Anutu jejeromon̄romon̄ ama mun̄kejon̄. Kawaaj̄oṅ keenana qaago totoon̄ moma awasan̄kaka nama qaa ii kuma on̄omakejon̄.

13 *Moosesnon Israel ejemba asamararan en aloweeroti, ii iigigiwubotiwaajon majakaka moma jaasewana opo jakaananon esuuro. Nononon iikawaa so mende amakejonto, Bunanana qenjaaronon jenkejon.

14 Buna walagaa asamararana iigito, uugianon kilen gojono lan laligon kougi. Kamban kokaamba kaanagadeen iwoi monnon mono opo jokana iikawaa so Juuda ejemba mamaga yonoo uugia gojono laligoju. Kawaajon Soomongo Walagaa Buna qaaya qaaya weengojuti, iikawaa kanagia ii tororo mende moma asarinkeju. Uugia meleema Kraistwo toroqegi iikaana kanon mono opo jakangia ii qetegoro moma asariwuya.

15 Kamban kokaamba kaanagadeen Mooseswaa Kana qaaya weengogi iwoi monnon mono opo jokana kaana uugia gojono momogianon bimooro laligoju.

16 *Kaana laligojuto, Buna Terewaa qaa mon kokaen eja, "Moosesnon 'Pombo amin mobo,' jen opo jakana jaasewananonga qetegonkero." Qaa kaen ero yonoononga monnon uuta meleema Pombo toroqegi, kamban iikanondeen mono iwoi opo jakanaa so ii qetegoro Anutuwaaw hamoqeqeyaa kania moma asariwaa.

17 "Pombaajon" jeji, qaa ii Pombaa Unyaaajon jeja. Pombaa Unya Toroyanon daen yonoo uugianon laligoji, iinon mono singisongogiaa kasia isano solana (frie) laligoju. (Kaana laligon solana dindina koloowombaajon Kana qaa otaawombaajon mende kaparan komakeju.)

* 3:13: Eks 34.33 * 3:16: Eks 34.34

¹⁸ Kawaa so uunana meleenij Pombaa asamararanonj kuuya ananaa jaa wambusoonananonj kuuro bilibili ano jaanana mende esuunij ejembanonj niniima Anutuwaa akadamuya awaa soro ii atatononj uuj ii-iitaa tani iimakeju. Nono ii somariinj sein iimakebutiwaa so letomakebona. Kaenj letoma akadamuya awaa soro ii somariinj asarinj Pombaa tanitani koloonjkebona. Pononj Unjaya kolooji, iwaa asamararanonj mono kaenj menj letoma nonomakeja. Kianj.

4

Nono koworanenj kaanja koloonij Unj Toroyanonj honj kolooja.

¹ Anutunonj kiankomunj nononotiwaa so gawonj koi qanananonj ano menjkejonj, iikawaajonj mono bonj qenj naninj uunananonj mende kamaabaa. Qaago!

² Nonononj gawonj memewaa kana aasangoya gamugiawo ii kuuya gema qeninj. Tiliqili mende ama Anutuwaa qaaya mende meeranjonjkejonto, qaa honj ii asuganondeen jenj silia qenjkejonj. Iikaanj aninj Anutuwaa jaasewanonj ejemba keraqeeango moma nonombutiwaajonj naninj jenqeeango qaanananonj kolooro kuuyanonj qaa tororo jenj nonombombaaajonj amamaanjkeju.

³ Kaenj amakejonto, tosia onononj kokaenj jenjkeju, “Poolnonj Oligaa Bunjaya ii esuyawo jenjkeja.” Kaenj jwenagati eenj, esu iikanonj gere sianonj kemebuti, mono iyonoo uugianonj ejiwaajonj gojono osinjkeju.

⁴ Kraistnoŋ Anutuwaa uŋaunaya kolooja. Kraistwaa akadamura ii aŋaa Oligaa Buŋayanon ninisaama asasaga kaŋa asarinkejato, yonoo jaagianon umuŋ kono tintuan qenkeju. Kambaŋ kokaamba bologaa Poŋa gomaŋ so galaŋ koma onomakeji, iinon uumeleembaa gadokopa ejemba yonoo uŋagiaa jaaya meŋ gooro laŋ laligoju. Kawaaŋon Oligaa Buŋawaa asasaga iima asariwombaajon amamaankeju.

⁵ Neenaa qabuŋananon somariiwaatiwaaŋon Buŋa qaa ii mende jeŋ asarinkejento, ononon Poŋ Jiisas Kraistwaa kania moma jeta teŋ kombutiwaaŋon uu kuun onomakejeŋ. Nononon Pombaa jeta otaŋ ono welen qeŋ onomakejon.

⁶*Kania kokaembaajon welen qeŋ onomakejon: Anutunon kanakanaiyanon kokaen jeŋ kotooro, “Asaganon mono pangamaŋ qero asariwa.” Kaen jeroti, iinon mono Buŋayaa asasaga ano uunana kuuro asariro. Kraistnoŋ nanamemeŋa ama mero Anutuwaa asamararanon jaasewanon asariro iigiti, Anutunon nono iikawaa kania moma kotowombaajon kaparaŋ komakeja. Asasagaa kania jeŋ seiwombaajon ama asasaga ii nonono.

⁷ Asaganon uunana kuuro asarinon momakotoo iikawaa sewana ii milyon kina uugun uuta koloojato, sele busunana ii koworanen kaŋa afaanŋon jumakeja. Anutuwaa asaganon mono sele busu kaŋaa uutanon eja. Ejembanon iikawaa kania iibutiwaaŋon Anutunon areŋa ama nonono. Sareqaa iikawaa kania ii kokaen: ku-usun honona qaa ama

* 4:6: Jen 1.3

nonomakeji, ii nonoononga een koloonkejiwaa so qaagoto, Anutunonj mono iikawaa Toya kolooja.

⁸ Eu emu lee lee iikanonja lombo kania kania qanananonj uma qololombin nononji konajilinj momakejonj. Ii momakejonto, kilenj iikanonj mende qezejaan nononji kamaankejonj. Kambanj tosaanonj junj kaanja wanjonononj osinj kana mende mokolonkejonto, kilenj titiboronana tegoro doomoronana mende momakejonj.

⁹ Ejembanonj sisiwerowero ama nonomakejuto, Anutunonj gema mende nununkeja. Ejembanonj menj kamaanj ama riinj nonomakejuto, kilenj mende tiwilaankejonj.

¹⁰ Jiisas qegi komuroti, iikawaa so nono kaanjadeen bunaya jenj seinkejonjwaajonj ama nunugi komuwombotiwaa moma kema kanj laligojonj. Jiisaswo kotiinj laligoninj inaanj nonomakeji, ejembanonj iikawaa kania moma kotowutiwaajonj ama kaenj laligowombaajonj uumotoonj anjonj.

¹¹ Balononj jaawo laligonj Jiisaswaa gawonja menkejonjwaajonj ama kamban so komuwombaa so koloojonj. Sele busunananonj komuwaatiwaa so koloojato, Jiisasnonj uunananonj kotiinj laligonj sele busunana menj gbilinkeji, ejembanonj iikawaa honja iima asariwutiwaajonj ama nanjonj.

¹² Nono kamban so siimbobolo moma komuwombaa so koloonkejonto, niinonj onoo batugianonj gawonj menj laligoweti, onononj iikawaa-jonj ama gbilinj laaligo kotiganonj keuma laligonj ubuya.

13 *Ondino (Buk Song) moŋnoŋ qaa kokaen oogita eja, “Anutu moma laarin koomunonga metogon nombaatiwaa qama koolin laligowe.” Nononon qaa iikawaa so koomunonga metogon nonombaatiwaajon moma laarijon. Momalaariwaa Uŋa Toroya iikayadeen buŋa qeŋ aonjonwaajon nononon mono kaanagadeen qaanana jeŋ qama koolinkejon.

14 Anutunon Pon Jiisas meŋ gbiliro koomunonga waaroti, iinon mono nono kaanagadeen meŋ gbilin nonono waama Jiisaswo unin jaasewanon ama nonono onowo motoon laligon ubonja. Ii mojonwaajon ama qaanana jeŋ qama koolinkejon.

15 Qaanana jeŋ qama koolinin Anutuwaa kalenmorianon toroqen ejemba seiseiya sokoma onombaa. Kaen kolooro yononon afaanjon Anutu kelemaleŋ mepeseegi qaqabunyanon seiŋ eŋ ubaa. Ononon kaanagadeen Anutu mepeseen seiwutiwaajon mojeŋ. Kawaajon lombo kania kania bosima aon oron laligojon.

Momalaarinon laaligowaa tania ii kokaen:

16 Anana meŋ gbilin nonombaatiwaajon moma mono bon qeŋ nanin uunananon mende kamaawa. Onanon selenanaagen waziin soolinkejonto, ii kilen uunanaagen kamban so kolonanjekjon.

17 Ii kokaembaajon: Namonon kakasilin kamban torodaamon moma laligowonato, iikawaa gematanon asamararan hononja qaa mokolon

* 4:13: Ond 116.10

tetegoya qaa oyanboyon laligowon. Asamararan ano kakasililin woi ii gosin oronin asamararan iikanon mono uuta kolooro namowaa kakasililin kania kania ii monin afaan ano kamaanqeqeta koloaja.

¹⁸ Ejemba ano ilawoila jaanon ii-iita ii kambangia tegoro aliwuto, Siwe gomambaa ilawoilaya kamban kokaamba mende iimakejon, iyononon mono kamban tetegoya qaa en ubu. Kawaajon nononon jaanananon ii-iita ii qaagoto, mende ii-iita mono iikaan baagen uun injiimakejon. Kian.

5

Poolnon Siwewaa oyanboyon kuunon kemambaajon moro.

¹ Nononon qaa koi mojon: Namo sele busuwaa opo sel kuunanon laligonin koomunon ii kondeeno kamaawaati, Anutunon kamban iikanon sele busuwaa miri dongoga anjo mero Siwenon ewaati, ii bun qen nonono iikanon laligowon. Sele busuwaa miri qaita mon ii tetegoya qaa kotakota en ubaa.

² Qaa ii moma kamban biiwianon kokanon letombombaa ain qe moma osongon nunuro Siwe laaligo gomanananon ubombaajon awelegonkejon.

³ Siwenon unin sele busu qaita mon mouma nonono rabonati, kamban iikanon mononon bombolan mende mokolon nonombaa.

⁴ Namo sele busu koi qetegowutiwaajon mende mojonto, Siwe laaligo gomanananon

uma sele busunana dongoga mewombaajon awelegonkejon. Sele busu koi komuwaati, ii laaligo kotiganon gogoro qaono Anutunon kitia oyanboyan sele busuga nonombaatiwaajon mojon. Kawaajon kamba kokaamba sel kuun kokawaa uutanon laligon uulombonana bosima letombombaa aina moma osongon nununkeja.

⁵ Anutu ano Siwe sele busu mewombaajon moma mokolon nonoma Unu Toroya uunananon ano oyanboyan koloowombaa dangunuya kolooja.

⁶ Kawaajon nono mono kamba so qaqabunabunanawo sating laligon kokaen momakejon: Sele busunanaa laaligo kuunananon koi laligowonati, kamba iikawaa so eu Siwe laaligo gomanananon Pon Jiisaswo mende laligowona.

⁷ Kamba kokaamba Siwe gomambaa ilawoila mende uun injimakejonto, kile ii moma laaring iikawaa so ama men laligonin nemun koma nonomakeju.

⁸ Kawaajon qaqabunabunanawo koting sele busunanaa laaligo kuuna koi mesaowombaa-jon kaparan koma gomanana honanon eu uma Pombo laligowombaa-jon mojon.

⁹ Kawaajon gomanananon koi me eu laligowonati, nononon mono uunana Pon Jiisas keraqeeango ama mubombaajon somongon iikawaajon koting kaparan komakejon.

¹⁰ *iikawaa kania ii kokaen: Kuuya anana mono Kraistwaa qaa jakeyanon asugiwona. Na-

* **5:10:** Room 14.10

monon sele busuwo laligon Pombaa uusiina soy-anon ten konini me qetemetetan anini me een lan laligonini, ano mono qaanana ii gosin iikawaa so tawanana ana ana nonono bunq qen aowona. Kian.

Ejemba Anutuwo uumotoon ambutiwaa gawona menkejon.

¹¹ Kraistwaa qaa jakeyanon nambonati, nononon ii moma Pombaa momoya uuguwombotiwaajon keenana momakejon. Ii mojonwaajon ejemba kanianana soraaya mobutiwaajon kaparan koma uu kuun onomakejon. Kanianana ii Anutuwaa jaanon asuganon eja. Niinon tiliqili ejaga qaago, ononon kaanagadeen ii uugianon moma yagowutiwaajon moma jejeromonromon amakejon.

¹² Kaen jen ananaa jenqeeanqo qaanana mobutiwaajon mombo mende kaparan komakejento, kanianana iikayadeen jen asarin onomambaajon mojen. Ono ii moma saanon nonoo selenana ii boi takapolakaya yonoo jaagianon mepeseegi sokombaa. Yononon iwoi onoo uugianon eji, iikawaajon qaagoto, selegiaa iwoiya jaanon iibombaa so kolooji, mono iikawaajon awelegon onoanqiaa selegia men uma qaa lan jenkeju. Kawaajon qaana koi jejen. Ononon yonoo qaagia auta (gorosona) mojutiwaajon mono nonoo kanianana jen asarin tororo meleema onombu.

¹³ Ononon noojon “Uusoo tani kaana kolooja,” jegiti een, niinon mono Anutuwaa gawombaajon ama uugere moma laligowe. Tosianon noojon

kokaen jeju, “Ugereya qaagoto, qaaya bonjona-gadeen jenkeja.” Kaen jejuti een, ii mono onjo ilaan onombobaajon ama ambe. Mono ii duduwubo.

¹⁴ Kawa kania ii kokaen: Kraistnon jopagon nonomakeji, iikanon mono kondoon kuun nonono gawona menkejon. Eja motoongonon kuuya ananaa kitinanaga dunana men komuro. Kawaajon singisongonanaa irona mende meleema nononoto, kuuya ananaa singisongonana mesaoro toroqen koomuya mende koloojon. Qaa ii moma asarin moma yagojon, Kraistwaa uujopayanon mono kuuya anana jolonjon gawona mewombaajon kuun nonomakeja.

¹⁵ Iinon mono kokaembaajon kuuya ananaa dunana men komuro: Namonon jaawo laligonon, anana mono laaligonana toroqen ananaajonadeen laligowombo. Kaen qaagoto, mon ananaajon ama komun waaroti, laaligonana mono iwaajon togon mun laligowombaajon komuro.

¹⁶ Kawaajon uunana meleenin, kamban iikanonadeen kanain ejemba selesele mende gosin ononjon. Ejemba mon namonon siliaa so mende moma koton mujon. Wala Kraist gosin monin balon eja toon kolooroto, kamban kokaamba moma koton munin Siwewaa Hamoqeqe Tonanaga kolooja.

¹⁷ Kawaajon monnon Kraistwo qokotaaji een, iinon mono kolokoloo dologa koloon don donogoga kolooja. Laaligo walaganon alirolaigo gbilianon mono dunanon koloon asugin muja.

18 Kaṅa laligojato, iwoi kuuya iikawaa kondomondoo Toya ii Anutu. Iinon Kraist wasiro tawanana menj analin nonoma Anutu iyanawo uumotoongo amboniwaa kania mesasariro. Kana kaen asugiro Anutunon gawon nonono ejemba Anutuwaa alauruta koloowutiwaajon jolongon kuun onomakejon.

19 Anutuwo uumotoongo amboniwaa kania ii kokaen: Kraistnon kamaan gomaṅa gomaṅa ananaa tawanana mero sokono Anutunon analin nonono alauruta kolooniṅ. Kana uugun laligon kouninji, singisonṅo iikawaa qaagia mende weenṅon romonṅon ironṅa mende meleema nonono. Anutuwaa alauruta kolooniṅ moma laarin nonoma Kraistwaa tawawaajon ama Anutuwo uumotoongo ambombaa Buṅa qaaya ii boronananon ano.

20 Ii ano Kraistwaa jotamemeuruta koloojon. Anutunon qaa saṅe ama nonono iikawaa so ejemba uugia kuun onomakejon. Kraistwaa jeta menj kaparan koma kokaen qisin onomakejon: Mono Kraistwaa tawaya buṅa qen aon Anutuwaa alauruta koloowu.

21 Anutunon kuuya ananaa singisonṅonanaa qaaya jen tegon ironṅa meleema Kraist singisonṅo mon mende anotiwaa qaganon ano uro duṅnana menj siimbobolo moro. Kraistwaa siimboboloyajon ama iwaanon qokotaanin Anutunon saanon qaanana jen tegoro solananiwonṅa. Kian.

6

1 Nono Anutu iyanṅaa gawon meme alauruta koloojonywaajon ama uugia kokaen kuujon: Anu-

tuwaa kalenmoriananon omaya koloowabotiwaa-
jon ii mono buņa qeņ aowu.

² *Anutunon qaa mon kokaen jerota Buņa
Terenon eja,

“Giima koboomambaa kambananon mono
kaņ kuuro niinon qamakooliga mobe.

Hamoqege kambananon kaņ kuuro iikanon
ilaan gombe.”

Qaa kaen eji, ii mobu! Kambaņ keteda koi kanon
mono Anutuwaa hamoqege kambaņa kolooja.
Anutunon injiima koboomambaajon moro kam-
baņanon kaņ kuuro kiankomuya ii mono keteda
koi buņa qeņ aowu. Kian.

Poolnon kakasililin kania kania mokolooro.

³ Mon nonoojon ama uuta boliro
kamaawabotiwaaajon galenana meņ aon
laligonkejon. Jeņ nonongi gawonananon
qaayawo koloon kamaawabotiwaaajon kaen
amakejon.

⁴ Anutuwaa gawon meme ejemba awaa soro
koloojon, ii nanamemenana kuuyanon qe-
deemakeja. Kakasililin ama jaabamagege kania
kania ama nonongi konajilin uutanon laligojonto,
iikanon mono mokosinjon kaparan koma kotiin
namakejon.

⁵ *Ooli waayawonon nunun kapuare miria
miria kanon nonongi laligonin. Kareņa kareņa
asugigi kawaa uutanon komuwombotiwaaajon
doomoronana keno keenana moma laligonin.
Gaon gbili rama nenewaajon wosonana niniro

* 6:2: Ais 49.8 * 6:5: Apo 16.23

laligoninto, kilenj selenana qeŋ gawoŋ meŋ laligoninŋ.

⁶ Nanamemenj soraaya otaanj Anutuwaa uusiŋa moma asariŋ lombo anŋoŋ mokosiŋgoŋ ejemba ala meŋ oŋomakejoŋ. Uŋa Toroyanoŋ uunana saa qero batugianoŋ gbingbaonja qaa jopagoŋ oŋoma laligojoŋ.

⁷ Qaa hoŋagadeenŋ jeniŋ Anutuwaa kusujanonŋ nemuŋ koma nonono nanamemenj solanja tiwo sumanja meniŋ boro dindinananonŋ ano qaninananonŋ meŋ nanjoŋ. Kaen nama leegenj Buŋa qaa jeŋ seiŋiŋ, leegenj qaa qolonmolongoya selenananonŋ anŋi iikawaa kitia jeŋ mindiŋgoŋ laligoninŋ.

⁸ Qabuŋa nonoŋgi selenana mende mepe-seeŋkejoŋ. Yoŋ jeŋ gamu qeŋ nonoŋgi uunananonŋ mende kamaaŋkeja. Nonoojoŋ sundu awaa ano bologa ii laŋ jeŋkeju. Ejemba qaa qolonmolongoya jeŋkejuti, iikaanja ama nonomakejuto, kilenj qaa hoŋagadeenŋ kuuya jeŋkejoŋ.

⁹ Ejembanonŋ kaniaŋana saanonŋ moma kotonkejuto, kilenj toŋianoŋ lolomoninŋ telambelan ama nonomakeju. Kambaŋ tosaŋanonŋ komuwombaajoŋ ama laligoninto, kilenj toroqenŋ jaawo laligojoŋ. Kikekakasililinŋ eja kaanja nunuŋ laligogito, kilenj mende komuninŋ.

¹⁰ Wosobirinonŋ nunuro kilenj kambaŋ so aisoŋ laligojoŋ. Wanaya laligoŋ kilenj ejemba mamaga ilaŋ oŋoninŋ uugianoŋ qaqabuŋagiawo kolooŋkeju. Namowaa esuhinanana qaagoto, kilenj oyaŋboyaŋ kuuya buŋa qeŋ aonŋ simba-wonawo laligojoŋ.

11 Oo Korint ejemba, nononoŋ uunanaa naguya oŋooŋoŋ horoŋ qaa moŋ mende koniŋ kemero kaniahana asuganondeeŋ injiowe moju.

12 Oŋonoŋ nonoo uumomonana mobubotiwaajoŋ ii mende aŋgoŋ komakejonto, nononoŋ oŋoo uugia mobubotiwaajoŋ mono oŋoanŋiodeeŋ aŋgoŋ koma aonkeju.

13 Niinoŋ uumomona oŋombe oŋonoŋ mono iikawaa kitia kaanagadeeŋ tororo nombu. Niinoŋ meraborauruna kaanŋa tani qaa kokaen injiŋoŋ oojeŋ: Oŋo kaanagadeeŋ mono oŋoanŋiaa uugiaa naguya horoŋ uujopagia ii mombo momboga gendeema nonombu. Kiaŋ.

Momalaarigia qaa yoŋowo mende qokotaawu.

14 Ejemba uugia mende meleŋgiti, iyoŋowo mono uugia mende somoŋgoŋ* ororoŋ mende laligowu. Laaligo solanŋa ano laaligo doogoya ii anŋa anŋa koloojao. Ii mindiriŋ orombombaajoŋ amamaawoŋa. Paŋgamaŋ ano asasaga ii motooŋ mende koloojao. Qaago!

15 Kraist ano Iimolanŋ (Satan) yorononŋ uumotooŋ ama motooŋ laligowowaajoŋ amamaawaota. Kawaajoŋ uumeleeŋ ejemba moŋnoŋ nanamemeŋa uumeleembaa gadokopa ejemba moŋ iwo motooŋ mindiriŋ ambowaajoŋ amamaankebaota.

16 *Anutu aŋo qaaya moŋ kokaen jerota eja,

* **6:14:** Qaqaŋ (yoke) ii hoos me bulmakao woi yoroo arogaranonŋ anŋi kemero kare me kinonŋ iwoi horonkejao. Kaen oroanŋaraa aingara ambotiwaajoŋ amamaankejao. Kaen jinjaunŋ kembabo.

* **6:16:** Lew 26.12; Eze 37.27; 1 Kor 3.16; 6.19

“Niinon kanagesouruna yonoo uugianon laligon batugianon kema kan Ponjia koloowe yononon nii welen qen mepeseen noma laligowuya.”

Qaa iikawaa so Anutuwaa Unayanon uugianon laligoro sele busunananon Anutu laaligo kombomban̄aa Toyaa jigo koloaja. Anutunon iyan̄aa jiwowon jigoyanon tando lopion mepeseewombaa songo ano erota amamaan̄kejon. Anutuwaan̄on jigo ano asa jigo ii an̄a an̄a. Iikawaa so nononon uumeleembaa gadokopa ejemba yonowo qokotaawombaa songo ano erota amamaan̄kejon.

17 *Kawaajon on̄o mono Pon̄non qaa kokaen jerotiwaa so otaan̄ ambu,

“Ii mono on̄omesaon seleengen kan tuun iyan̄a mon̄ laligowu.

An̄onjoragiawo koloon̄kejuti, ii mono mende on̄oosirigi niinon moma an̄on koma kalan̄ koma on̄oma laligoman̄a.

18 *Niinon Man̄gia koloowe on̄o noo meraborauruna koloon̄ laligowuya.

Pon̄ ku-usun̄ kuuyaa Toyanon̄ kaen̄ jeja.”
Kian̄.

7

1 Oo wombo alauruna, Anutunon̄ kalan̄ koma nonomambaa qaaya kaen̄ somon̄gon̄ nonono eja. Kawaajon̄ iwoi sele un̄anana men̄ tilooji, anana mono ii kuuya qetegowombaaon̄ Kraist qama koolin̄in̄ hamo qen̄ nonombaa. Anutuwaa

* 6:17: Ais 52.11 * 6:18: 2 Sml 7.14; 1 Hist 17.13; Ais 43.6; Jer 31.9

jeta uuguwombotiwaajon mono keenana moma kaparan konin menj solanin nonono soraaya koloodaborowona. Kian.

Uugia melengitiwaajon Poolnon keraqeeango moro.

² Nononon mon mende jen kondemonden ama munin tiwilaaro. Mombaanon iwoi mende qenjamenjanonin. Mon mende tiligon jaameesan ama munin. Kawaajon ononon mono uugiaa naguya horon nono uugianon somonjon nonoma laligowu.

³ Tosianon batugianon gawon menj selenon kuukuu qaa kaen jen jen nonongito, niinon qaa koi onoo qaagia jen tegon irona meleema onomambajaan ama mende jejen. Niinon qaa kokaen jewe modaborogi: Nononon uunanaa naguya horon ono uunananon somonjon onomakejon. Kaen ama saanon onowo ororon somonjon komuwona ano ororon kotiin laligowona.

⁴ Uuwoiya qaa momalaarina somata onoonon ama laligojen. Onoo selegia mamaga mepeseenjejen. Onoojon ama ulunkolena somata mokoloojenywaajon kakasililin kania kania moma iikanon kilen honona qaa aisoojen.

Masedonia prowinsnon kema Taituswo aitongori.

⁵ *Taitus mongama laligowetiwaajon* jeweti, qaa ii toroqen jemaņa. Masedonia prowinsnon kouma kanon kaanagadeen

* 7:5: 2 Kor 2.13 * 7:5: 2 Kor 2.13 kanon Taituswaajon jero.

uuluae mokoloomambaajon amamaawe. Daen daen kembeti, iikanon konjilin kania kania mokoloowe. Anutuwaa manja qen tosaan yonowo angowowo ama onjojon majakaka moma laligowe.

⁶ Kaan laligoweto, Anutunon uukamakamaa ejemba nanjon nonomakeji, iinon Taitus karoti, iikanon ulunkolen ama nono.

⁷ Taitusnon karoti, iikanondeen qaagoto, Korint ononon ulunkolen ama mugi iinon nijoro Anutunon iikanon kaanagadeen ulunkolen ama nono. Onoo sundugia kokaen nijoro, “Ononon nii niibombaajon koposongon laligoju. Wosogia onanon moma noma lombo nongitiwaa qaaya jen noo kitina nanjon jewombaajon jojorinkeju.” Sundu ii nijoro moma uukoisoro somata qatawo mobe.

⁸ Niinon uugia Buṅa qaanon kuun tere ii oowe weenjon onoangia moma bolin aogiti, iikawaajon mende moma bolin aojen. Wala moma bolin aoweti, ii kilen kamba kokaamba kokaembaajon mombo aisoojen: Tere qaananon uugia men boliro wosobiri angito, wosobiri iikanon mono meleema kamba torodaamonda en tegoro. Kaniagia kaen iibe.

⁹ Kamba kokaamba onjo moma bolin aogitiwaajon ama mende aisoojento, kokaembaajon aisoojen: Onjo nanamemengiaajon ama moma bolin aogi gamu wosobirigianon ilaan onono uugia mombo meleema dingogi. Ii Anutuwaa jetaa so kolooro uugianon mono nonoojon ama mende boliroto, onanon ilaan onombe.

10 Singisongonanaajon ama moma bolin aonjon eeñ, gamu wosobiri iikanon mono ilaan nonono uunana mombo meleema dingowonja. Dingowonjati, Anutunon mono nunuano Siwenon ubonja. Monjon uuta meleema iikawaajon mende moma bolin aowaa. Balon ejemba tosonian singisongogiaa wosobiri momakejuto, Anutunon ii mesaowaatiwaaajon mende qisiwuti eeñ, iinon mono ironja meleema onono koomu kotiga kumuwuya.

11 Ononon Anutuwaa uusiinja so wosobiri mokoloogi gamu iikawaa honja ii uugianon kolooro letongiti, ii gosin iima walingon kokaen jegi, “Anana gon-aangolenana mesaon uunana men kululuun uugere qaganon waama kanaanana soosooya gosin mindinjonin. Ejemba singisongo angiti, iyonoojon uunana waaro sisigia men jen ononin. Anutuwaa jeta uuguwombotiwaajon aarun lalanin keenana monin. Poolnon kan uunana meleenijiwaa honja iibaatiwaaajon koposongon laligojon. Uunana nanamemen dindin ambombaajon anin ano monjon kana qiwitigoroti, ii mindinjon mubombaajon jojorin laligin.” Kaen jegi sokombaa. Kamban kokaamba kana dindin otaajuti, ii qendeema nongi iijen.

12 Kawaajon monjon batugianon boliroti, iigadeen mindinjon mubutiwaaajon ama terena mende oowe me mon ii men bolin muroti, iigadeen ilaan onombutiwaaajon tere ii mende on ambe. Ii kokaembaajon oowe: Ono Anutuwaa jaasewanon niwo uumotoon ambombaajon

kaparanj komakejuti, sili iikanonj asuganonj asugiwaatiwaajonj tere ii oowe.

¹³ Neenaa ulunjkolena iikayadeenj mende mofento, Taituswaa uuta batugianonj qeangoro iininj iikanonj kaanagadeenj uuna nangoro hononja qaa aisoonkejen. Onononj korebore Taitus kerageeango qen mugitiwaajonj aisoonkeji, korisoro iikanonj kaanagadeenj nanjonj nono iikawaajonj hononja qaa aisoojen.

¹⁴ Niinonj onoo siligiaajonj ama selegia Taituswaa jaanonj mepeseenj laligoweti, onononj iikawaa so anji niinonj gamu mende mewe. Niinonj onoo batugianonj laligonj qaa kuuya injijoweti, ii honagadeenj. Kawaa so onoo qaagia Taituswaa jaanonj jen mepeseenj laligoweti, qaa iikanonj mono kaaniadeenj kaniagia mindingogi honja kolooro.

¹⁵ Onjo korebore noo qaana tenj koma Taitusnonj karo sombugiawo moma jenenjia ororo koma horonj mugi. Taitusnonj siligia ii romonjonj qaa nijoro uuqeeangoyanonj onoojonj ama somariiro kotiinj mepeseenj onomakeja.

¹⁶ Niinonj nanamemenjia kuuya romonjonj iikanonj saanonj onoojonj ama qaqabunabunanawo kaenj moma kotiinj satiinj laligomanja. Kawaajonj aisoonkejen. Kianj.

8

Uumeleenj alaurunana nanjonj onjombombaa qaaya

1 *Oo uumeleen alauruna, Anutunon kalenmoriaña uumeleen kanagesoya kanagesoya kanon nonono hona mono Masedonia prowins uutanon awaagadeen kolooro. Niinon onjo kawaajon poumapou laligowubotiwaajon moma sundugia kokaen jemaña:

2 Yoñonon kakasililin kania kania mokoloogi angotete lombotawonon qagianon uro wanaya toton laligojuto, ii kilen honoña qaa aisoog-itiwaajon ama uumeleen alaurunana nanjon onjombombaajon monen nandun somata qatawo angi.

3 Yoñoo kaniagia kokaen nanjon jemaña: Monjon mende kuun onono iyangiaa siingiaajon kilen afaangon esungiaa so nandungia angi ano ii kaanjadeen uugun ononji.

4 Yoñonon kaparan koma mamaga kuun nonoma kokaen welema ninijogi, “Nono kaanjadeen Judia prowinswaa ejemba soraaya ilaan onjombombaajon mojon. Kawaajon Pool, gii saanon ‘Oon!’ jena mono simbawonawo moma gawon iikawaa bakaya afaangon mewoña.”

5 Kaen jegi jewe nandun ambutiwaajon mam-bombeti, iikawaa so iikayadeen qaagoto, ii uugun kokaen angi: Yoñonon wala nanjonango Pom-baa jaanon sokonji, ii ambombaajon uugia somongogi ano iikawaa gematanon Anutuwa jeta ten kombombaajon moma iyangiaa laaligogia ii kaanagadeen nonoo boronananon angi.

6 Kawaajon Taitus kokaen jen koton mube, “Gii nanjonango gawon ii kanain menati, iikawaajon

* 8:1: Room 15.26

ii mono toroqen Korint kanageso ilaan onona uukalengia qendeema monen nandun somata ii mombo toroqen анги batugianon tegowaa.”

⁷ Uuwaa iwoi kania kania ii kelemalelen bunja qen aon kokaen ama laligoju: Awaa-gadeen Kraist moma laarin Bunja qaa hona jen sororogon Anutuwaa uusiina moma koton tosaana nangon onombombaajon pondan koposongonkeju. Ononon tosaana unuugun awaa-gadeen jopagon nonoma awaa soro kolooju. Kawaa so nangonanjo gawon koi kaanagadeen mono saanon men sororogon tosaana unuugugi awaa soro koloowaa.

⁸ Kaen jen monen ambutiwaajon mende jen koton ononjen. Ii qaagoto, uukalengia gbingbaonawo kolooja me qaagoti, mono ii angotetenon ama kaniagia momambaajon mojen. Kanageso tosianon gonjaangole mesaon nangonanjo gawongia hona toona men zen nanjuti, qaa ii jen iikanon onjo angotete ama ononjen.

⁹ Nandun dawi ambutiwaajon gosiwuti, iikanon mono Ponana Jiisas Kraistwaa kaniaa tania romongowu. Ono iwaa kalenmoriaja somata ii kokaen moju: Iinon Siwewaa ilawoila kuuyaa Toya uuta kolooroto, kilen onjo oyanboyambaa qaqabunagiawo koloowutiwaajon ama namonon kamaan kamaanqeqeta koloon laaligoya togon qeleeno.

¹⁰ Monen ambutiwaajon mende jen koton ononjento, Jiisasnon sare anoti, iikawaa so qambanmambana iikayadeen ononjen. Ononon gbani emugenanon mutuya koloon nangonanjo gawon

kaparanj koma megì ano ii toroqen mewombaa siinj kotiga mogi.

¹¹ Kambanj kokaamba gawongia ii mono medaborowu. Wala nanjonanjo gawonj mewombaajon kaparanj koma awelegogiti, iikawaa so ii mono toroqen medaborowu. Iwoi enj onjonjiwaa so mono nandunja mamaga ambu.

¹² Kawaa kania ii kokaen: Nandun ambombaa siingianon koloonj eji eenj, mono iwoi enj onjonjiwaa so anji Anutunonj moma anjonj kono sokombaa. Iwoi mende enj onjonjiwaa so mono mende gosinj jenj onjomakeja.

¹³ Nandun somata anji alaurunana yonoo laaligogianon afaangoro onjoangiaa qagianon lombo ubaatiwaajonj mende mojonto, alaurunana amamaanj memeqemeanj mejuti, iyonowo mendeema ororonj laligowonatiwaajonj mojonj.

¹⁴ Kawaaajon kambanj kokaamba iwoi kelemalelenj enj onono tosonianon laaligogiaa iwoiwaajonj amamaajuti, onjo mono ii ilaanj onjongi soyanonj koloowaa. Kaenj ama onjoangia kangenj iwoiwaajonj amamaagi yonoo ilawoila-gianonj kelemalelenj ewaati, kambanj iikanonj mono iidamonj ilaanj onjombuya. Kaenj ama aogi ala ilailaa siligianonj ororonj koloowaa.

¹⁵ *Ii Bunja qaa koi oogita ejiwaa so koloowaa, “Mamaga menj kululuunj laligoroti, iinonj anja so nero qaa suruya mende raro ano borombooronj menj kululuunj laligoroti, iinonj nene iwoiwaajonj mende amamaaro.” Kianj.

* **8:15:** Eks 16.18

Neɗauruna karoon wasin ononin kan ilaɗ onjombu.

¹⁶ Anutunon Taituswaa uuta sololooro onjojon nii kaɗa majakaka moma ilaɗ onjomambaajon kaparan koma laligoja. Kawaajon “Anutu dangisen!” jejen.

¹⁷ Niinon Taitus onjojon kawaatiwajon qisin uuta kuuwe waɗa meleen. Iikayadeen qaagoto, aɗo onjo ilaɗ onjomambaajon moma koposonjon iyanɗa siɗa otaɗ nonomesaon Korint onjojon kamambaajon jero.

¹⁸ Nononon uumeleen alanana mon wasinin iwo kawaota. Kokanon Oligaa Buɗa jen seinkejiwajon ii uumeleen kanageso so mepeseen munkeju.

¹⁹ Iwaa qaa toroɗen kokaen jemaɗa: Masedonia uumeleen kanageso yononon ii mweengogi nanjonon nanduɗa ii men nonowo motoon kana kembona. Nononon Pon iyanɗa qabuɗayanon seiwaatiwajon moma nanduɗ somata ii saanon galen koma Judia prowinsnon kema onjombona. Ala ilailaa onjombombaa uukalenana kaen asuganon gendeema onjombona.

²⁰ Kaen ama nanjonon nanduɗ somata ii tiliqili anɗi soowabotiwaajon saanon galen koma sororogowonɗa. Monon silinana iikawaajon jen nonombabotiwaajon moma kaparan koma nanjon.

²¹ *Qaa kawaa kania ii kokaen: Nononon sili Pombaa jaanon dindiɗa kolooji, ii

* **8:21:** Gba 3.4

qetetanɔwombotiwaajon galen men aonkejon. Iikayadeen qaagoto, sili ejemba jaagianon sokonji, ii kaanagadeen ambombaajon moma kaparan komakejon.

²² Yorowo uumeleen alanana mon ii kaanagadeen wasinin kawaa. Ii kaban mamaga anɔtete men mun tania kokaen iinin: Iinon kaban kaban Pombaa gawon memambaajon geregere amakeja. Kaban kokaamba ono tosaan ala ilailaa onombaaajon moɔuti, iikaen moma laarin ononjiwaajon mono onoonon kan ilaan onomambaajon moma uuwaawaa somata momakeja.

²³ Niinon Taitus kokaembaajon meweengowe: Iinon noo ala ilailaana ano gawon meme nenana kolooja. Uumeleen kanagesoya kanagesoya yononon alawoinana woi ii meweengon ononɔi jotamemegia koloojao. Kraistwaa qabunayanon mono yorojon ama somariinkeja.

²⁴ Kawaaajon eja karon kawuti, ii mono uugianon jopagon onoma kaniagia kaen ii qendeengi iibuya. Kaen ambuti een, nononon siligiaajon selegia mepeseeninji, qaa iikawaa honanon mono asuganon kolooro igi uumeleen kanageso mamagayanon mobuya. Kian.

9

Mono uumeleen alaurugia ilaan onombu.

¹ Anutuwaa ejemba soraaya ala ilailaa monen onombutiwaajon oomambaajon moɔento, ono qaa

ii modaborojutiwaajon qaa mombo jemambaa-
jon mende amamaajen.

² Ono ala ilailaa ambombaa uusiingia eja. Ni-
inon ii moma iikawaajon onoo selegia men uma
Masedonia uumeleen kanageso yonoo jaanon
mepeseen onoma kokaen jewe, “Korint ano
Akaia uumeleen alaurunana tosonian mono
gbani emugendeen kanain Judia ala ilailaa ama
onombombaajon jojorin laligoju.” Kaen jewe onoo
uugeregiaajon mogi qaa iikanon mono uugia
kuuro. Kawaajon kanageso hona yonoo uugia
waaro ala ilailaa ambombaajon afaangogi.

³ Onoangiaa siin koloon onono mojuto, kilen
nenauruna karoon koi wasin ononjen. “Korint
yononon monen men kululuuwombaajon jojorin
laligoju,” kaen jen qaa iikawaajon onoo sele-
gia mepeseewe. Qaa iikanon omaya kolooro
mamaganon mobuboto, qaagia otaan monen
onanon анги озон esunon raro kuuyanon kaan
injiibutiwaajon mojen.

⁴ Qaa iikanon omaya kolooro monengianon
mawosusunon mende raro een laligogi
Masedonia nenauruna tosonian niwo kan
kaan mokoloon onombuyagati een, niinon
mono onoojon ama gamu mokoloomambo.
Ten kombutiwaajon moma laarin onoma
laligowe hona mende koloonagati een, ono
mono kaanjadeen qaagia omayaajon ama gamu
mokoloowubo.

⁵ Kawaajon uumeleen alaurunana karoon ii
uu kuun onomambaajon mobe sokono kokaen
inijowe, “Ono mono waladeen Korint yonoonon
kema nanjonango nandun somata ambutiwaa

qaa somongogiti, aren ii otaan andaborowuti-waajon mono uukuukuu men onombu. Kaen анги ala ilailaa nandungia ii kikuyawo otoko qaganon qaagoto, mono loloogendeen afaanjon mamaga ambu. Ii mindirigi ziozwaa ozon esunon raro kan saanon mewonja.” Kaen jewe.

Kota afaanjon mamaga qosoma kororoowu.

⁶ Qaa koi mono romonjon laligowu: Nene kota afaanagadeen qosoma kororooji, iinon mono honja kaanagadeen afaanagadeen mewaa. Nene kota mamaga qosoma kororooji, iinon mono honja kaanagadeen mamaga mewaa. Kawaa-jon mamaga анги Anutunon kitianon mamaga onombaa.

⁷ Ono anja anja nandungia mono uugianon somongogitiwaa so amakebu. Korisoronon afaanjon mojqoqoron ejemba kalen ononjuti, Anutunon ii jopagon onomakeja. Kawaajon nandungia monjon kuun ononjiwaajon ama uuwoi qaganon mende ambu. Ii kikuwo mende ambu.

⁸ Uuafaan qaganon kotingia mamaga анги Anutunon mono kotiin kalenmoriaja kuuya men sein onomakebaa. Kaen onono laaligo kuuya kanon iwoiwaajon amamaawuti, ii kuuya mono kamban so bunja qen aogi sokoma onomakebaa. Kaen kolooro gawon awaa kania kania ii afaanjon megi honja kelemalelen koloowaa.

⁹* Otokoya qaa nandun somasomata amakejuti, ii Bunja Tere qaa koi oogita ejiwaa so koloaju,

* **9:9:** Ond 112.9

“Iinon afaangon kalenā kalenā mendeema ejemba wanaya onomakeja.

Nanamemenā dindina kikuya qaa kanon mono kamban tetegoya qaa Anutuwaa jaanon en ubaa.”

¹⁰ *Anutunon qosomakororo ejaawaajon nene kota muro nene kolooro nenkejon, iinon mono nembanewaa mojqojoron amakebuti, ii kaanagadeen onomakebaa. Ii onono uugianon lolooro saanon afaangon qaa kota qosoma kororon seigi nanamemen solanaa hona kolooro Anutunon ii men somariiro seinkebaa.

¹¹ Kaen anggi Anutunon mono laaligo kuuya kanon kotuegon men sein onono qeangonkebu. Kanon saanon afaangon ejemba kamban so gbingbaona qaa kalen mamaga onomakebu. Kaen anggi ii men (Jerusalem kema) ononin ejemba mamaganon kotingiaajon ama Anutu mepeseegi hona onoonon koloonkebaa.

¹² Nanjonango gawon koi menkebuti, iikanon mono Anutuwaa ejemba soraaya yononon iwoiwaajon memeqemean anggi ilaan onomakebaa. Iikayadeen qaagoto, iikawaajon “Anutu dangisen!” qaa ii mamaga jewutiwaajon ama hona onoonon koloonkebaa.

¹³ Kawaa kania ii kokaen: Nanjonango gawon koi men iikaana kanon momalaarigiaa kania qendeengi ejemba mamaganon ii iima Anutu ten kombutiwaajon mepeseen mun kokaen jewuya, “Korint yononon Kraistwaa Oligaa Buna ii qaanondeen mende jokolojuto, Poolwaanon qaa

* **9:10:** Ais 55.10

ii gbingbaonja qaa tenj koma afaanjon loloogendeen nono ano tosaanja kuuya nonoojon kalen jaasoonjo nonomakeju.”

¹⁴ Kaen jen onoojon qamakooli gawon menj iikanon waegia mamaga menj onoma kokaen jewuya, “Iiya! Anutunon mono kalenmorianja kelemalelen Korint onono uujopagiaa honja mamaga nononji.” Kaen jegi Anutuwaa kalenanon asuganon koloowaa.

¹⁵ Oo anana Anutu kalenjaajon ama mono mepeseenkebonja. Iwaa kalenja Jiisas Kraistnon mono awaa soro kolooja. Nanjonango ambutiwaa qaaya ii kaen kan tegoja.

10

Poolwaa gawombaaajon qaa jegi kitia meleeno.

¹ Tosianon onoo batugianon noojon kokaen jenkeju: Jaasewan qen aon geregere mende amakejato, mongen kema kanon mono qaa kotakotagadeen jen nonomakeja. Kaen jenkejuto, Kraistnon kiankomun gumbonjonjon nomakeji, niinon mono iikawaa qaganon neeno uugia kokaembaajon kuumanja:

² Tosaanja yononon nonoojon kokaen romonjon jenkeju, “Pool ano iwaa nenauruta yononon balombaa nanamemenjaa taniga otaan iyanjaaajon romonjon amakeju.” Niinon onoonon kan qaa kaen jenkejuti, ii mono temboma onoma awasankaka nama jen onomambaaajon mojento, kilen uugia kotakota toton kuun jen onomambaaajon togojen. Kawaaajon onjo ejemba noojon qaa kaanja

jenkejuti, ii mono uulanawo gema unuwu. Qaagia kaanja ii mindingogi injiibe uunanonj mono luae qero batugianonj kanj bonjonj laligomanja.

³ Onanonj, nanamemena namononj amakejento, ii kilej neenaajonj ama balombaa nanamemenj bologa mende otaanj manja mende qenjejen. Kaenj qaagoto, Anutuwaa kawali galenj koloonj kereuruta kiroponj kuunj onjoma kanonj arenj so-raaya otaanj manja qenjejen.

⁴ Balonj ejemba yonononj uugia walaga otaanj manjawaa iwoiya kuuya iikawo manja qenjejuto, nonononj kaenj qaago. Manjaqeqe eja yonononj jinjkaronj jake kiripoya kiripoya simenj aenjonj memeta ii idonj kondeengi kamaanjkejuto, Anutunonj tiwo sumanj qaita monj usunawo ii nonono inaanj nonono iikanonj mono kere yonoo qaa arengia powowonj kotiga ii kuunj qewagoninj kamaanjkeju.

⁵ Uumeleembaa gadokopa yonononj Anutuwaa kania moma kotowubotiwaaajonj ama onjonganjaa selegia menj uma momogia dindinja kojangiro lalabubu laligojuto, nonononj iyonoo roromonjo arengia doogoya kiripoyawo ii kuuya qewagonj kondeeninj kamaanjkeju. Ejembanonj qaa momogia bologa ii menagonj somonjgowutiwaaajonj kana qendeema onjoninj saanonj qaagia kuuya Kraist tenj koma munjkebonjatiwaa so romonjonkebu.

⁶ Kaenj romonjonj Korint onjononj wala Kraistwaa qaa kuuya tenj koma aposol gawona nanjgowutiwaaajonj mambonjonj. Onjononj uugia mombo kaenj meleengigo nonononj mono qaa qootogo ejemba yonoo qaagia kuuya gosinj jen

tegon irona meleema onjombombajaan jojorin laligojon. Kianj.

⁷ Onjo iwoi kuuya mono selewajaanadeen mende iima gosiwu. Batugianon nanamemen soonkeji, iikawaa kaniaa hona ii mono romongowu. Tosianon batugianon nii menj kamaan nooma iyangio Kraistwaa jotamemeuruta koloojutiwaan uwoi mende ama moma kotijuti een, iyononon mono toroqen noojon kaanagadeen kokaen romongowu: Yononon Kraistwaa bunj koloojuti, niinon mono kaanagadeen Kraistwaa bunj koloojen.

⁸ Ponon kokaembaajon ku-usun nono: Onjo menj kamaan onjoomambajaan qaagoto, mono uugia meagowe kotiiwutiwaan ama laligojen. Kawaajon ku-usun iikawaajon awelegon konain kaanja selena menj uma terereewenagati een, ii kilenj mono gamu monj mende mokoloowenaga.

⁹ Tereya tereya onj ambe weenjon ku-usunajaan toogia mobubo. Iikawaa toroko mobutiwaan mende mojen. Kawaajon qaa ii kamba kokaamba mende toroqen jemaņa. Kianj.

¹⁰ Tosianon qaa kokaen jenkeju: Poolnon tereya kanon qaa lombotawo onj uunana onanon kuunkejato, batunananon nano iininj eja loota kolooja ano qaaya jero moninj piapiaya kolooja.

¹¹ Niinon qaa iikawaa kitia kokaen jemaņa: Qaagia omaya mono mesaowu. Noo kaniaanaajon mono kokaen romongowu: Nii monjenj kema terenon qaana kotiga onjkejenj, iikawaa so

mono batugianon laligon kaanagadeen kotakota mindingon onjomaña.

¹² Umbuqumbulin yononon iyangia jen qeangon aonkejuto, onanon nii nuugun aposol qabunagiawo koloowuyagati een, niinon mono gamuna mobenaga. Kaen kolooro neenaa ano yonoo nanamemengia leelee ama iima gosimambaajon qetetanjon kokodundun ambenagato, yononon mono momogia toroga otaan iyangiaa aingiaa so uugia kedaya ama gosinkeju. Nanamemengia kaen lan gosin “Pool uugujon,” jen uuqeeango momakeju. Qaa omayaa kaen jen uugia qaa kolooju. Anutuwaawo kedanon gosin nonjon saanon unjuugun laligojen.

¹³ Anutunon gawon memewaa jawoya ama nonoti, ii mende uugun selena mamaga mepeseemambaajon mende mojen. Anutunon gawon meme arenna ama nono menkejen, iikawaa so mono onoo batugianon kaanagadeen gawon menkejen ano iikawaa honjaajonadeen selena mepeseenkejen.

¹⁴ Tosianon qaa kokaen jen soonkeju, “Poolnon Korint batugianon gawon merotiwaaajon selia mepeseero mende sokonja. Anutunon balon mosoma gawon mewaatiwaa jawo ama muroti, Poolnon ii uugun lansan waleemakeja.” Yononon waladeen gawon onoo batugianon mende megito, kilen nii men kamaan nooma iyangiaa seligia qaanondeen mepeseenkeju. Niinon Kraistwaa Oligaa Bunja jen sein kema laligon wala Korint onoonon kan uuwaa gawon mewe. Wala mende kawenagati een, umbuqumbulin boi

yoŋonoŋ noo qaana kaen jegi sokono niinon neenaa kaniaa jemaŋ jeŋ jeŋ soowenaga.

¹⁵ Anutunon balon mosoma gawon memewaa jawo ama oŋonoti, iyoŋonoŋ jawogia ii waleema oŋoo batugianon kaŋ uuwaa gawon meŋkeju. Neeno jawona mende waleema tosaŋa yoŋoo batugianon gawon mewetiwaajon selena mepeseenkejeŋ. Boi tosiaŋon uuwaa gawon meŋ laligogiti, iikawaajon selena mende mepeseenkejeŋ. Oŋoo batugianon wala kanaiŋ gawon mewetiwaajon kaen ambe saanon sokonja. Anutuwa areŋa otaŋ batugianon gawon meŋ laligonin momalaarigianon toroqen somariiro nanŋon nonombutiwaajon mamboma jejeromonromon anjeŋ.

¹⁶ Nanŋon nononŋi saanon gomaŋa gomaŋa Korint leegenanon Noot waagen ejuti, mono endukanon kaŋagadeen kema Oligaa Buŋa jeŋ asariwoŋa. Gawonananon kaen somariiro gemaqeqe qaagianon tegowaa. Anutunon tosaŋa yoŋoo gawon meme jawogia ama oŋono megi hoŋa koloodabororoti, iikawaajon neenaa selena mepeseemambaajon mende mojeŋ.

¹⁷ *Kaen qaagoto, Buŋa qaa koi otaŋ amambaajon mojeŋ, “Moŋnon selia mepeseemambaajon moji, iinon mono Pombaa gawombaa hoŋaajon ama selia mepeseero sokombaa.”

¹⁸ Qaa iikawaa kania ii kokaen: Iyaŋgia jeŋ qeaŋon aonkejuti, iyoŋonoŋ Anutuwa jaanon mende sokonjuto, Poŋnon moroga jeŋ qeaŋon

* **10:17:** Jer 9.24

mubaati, iinonj mono angotetenonj kotiinj nam-baa. Kianj.

11

Aposol takapolakaya yonononj tiligonj onjombubo.

¹ Niinonj uuna qaa taniñaan qaa boronja monj jenj selena menj ube iikawaajonj mono mende moma bimoowu. Ii kilenj nii gema mende nuwuyati, ii mojenj.

² Niinonj onjo eja motoonjo Kraist iwaa buña koloogi emba saranj jumunja soraaya kaanja onjoombe iinondeen unjuambaatiwaa qaaya jenj somonjgowe. Kawaaajonj Anutunonj onjoojonj ama uutanonj motoqoto moma uugereya waamakeji, niinonj mono iikawaa so tosanonj qaanonj tutugonj onjoma kele qenj horonj onjongi boliwubotiwaajonj majakaka momakejenj.

³ *Kokaembaajonj majakaka momakejenj: Mokolenonj osonkakale ano Iiwnonj (Eewanonj) boliroti, iikawaa so umbuqumbulinj yonononj kaenj me kaenj jenj tiligonj onjooongi uugianonj menjerenjgoro jinjaunj ambubo.

⁴ Iikawaa kania ii kokaenj: Tosianonj kanj Jiisas jenj asarininji, ii qaagoto, Jiisas morota mombaa kania jenj seinj laligogi onjooongi yonjoojonj mende mogi bimoonkeja. Unja Toroya buña qenj aogiti, ii qaagoto, ome monjonj tosaanja onjoo uugianonj kemero melokanjinj laligonj iikawaajonj kilenj konjilinj mende moju. Oligaa Buña moma anjonj konjgiti, ii qaagoto, qaa tania anja so monj

* 11:3: Jen 3.1-5, 13

qatagadeen Oligaa Buṅa qama lan jegi tosonian ii afaanagadeen moma anṅon komakeju. Kaen koloonkejiwaaṅon oṅonon kilen majakaka mon mende momakeju. Ii mende sokonja.

⁵ Kawaajon majakaka momakejento, nanamemena kaen me kaen gosigi niinon kamaanqeqeta mende koloojen. Tosianon aposol qa men umbuqumbulin lan amakejuti, niinon mono iyonoo newo baagianon qaago totoon laligojen.

⁶ Qaa nomakejutiwaa kitia ii kokaen jejen: Qaa awaga jejetaa tania ii saanon mende mojento, Buṅa qaawaa kania ii mono moma sororogojen. Ii kambaṅa kambaṅa pondan asuganon injisaambe moma yagoju.

⁷ Oṅo metaama oṅomambaajon moma neena men kamaan aon laaligona nanṅomambaajon gawon men laligowe. Kawaajon Anutuwaanon Oligaa Buṅa ii oṅoojon sewan qa eejen asarin oṅoma laligowe. Kaen ama laligowetiwaajon tosonian noojon uuduudu qaa kokaen jenkeju, “Poolnon kana uugun siṅgisonṅo amakeja.”

⁸ Uumeleen kanageso tosonian gawon mende mewe kilen nandungia eejen nongi mewe nanṅon nono oṅo eejen welen qen oṅoma laligowe. Tosianon iikawaajon kokaen jenkeju, “Poolnon yonṅoro meme sili kaan ama oṅoma laligoja. Kawaajon iinon aposol mende koloojato, anaa gawonṅa menkeja.” Noojon kaen jen soonkeju.

⁹ *Oṅowo laligon iwoiwaajon amamaan memeqemean men iikanon oṅoonṅa mon mende

* 11:9: Fil 4.15-18

kuunj menj bimoonj muñ nene iwoiya mende menj laligowe. Kaenj qaagoto, uumeleenj alauruna Masedonia prowinsnonja kanj iwoiwaajonj amamaaweti, ii iima asariñ moneñ nonji sokono. Nanamemena kuuya kanonj menj bimoonj onjomambotiwaajonj moma galenj menj aonj laligoweta mombo toroqenj kaenj laligomaña.

¹⁰ Menj bimoonj onjomambotiwaawaa qaana iikawaajonj mono neenaa selenaa menj uma laligojenj. Monjonj qaana ii Akaia prowingsiaa gomaña gomaña kuuya kanonj qewagomambaajonj amamaawaa. Kraistwaa qaa honjanonj mono nemunj koma nono qaa kaenj somonjonj jenj nanjenj.

¹¹ Ii naambaajonj? Ii onjo mende jopagonj onjombenaga, iikawaajonj me? Mono onjanonj jopagonj onjmakejenj, ii Anutunonj moja.

¹² Aposol sosoñae kaanja koloonkejuti, iyonjononj nonowo “Ororonj koloowombaa gawonj tania iikayadeenj menkejonj,” kaenj jewombaajonj moju. Kawaajonj kokaenj kuunj onjoma jenkeju, “Poolwaa tani kaanja gawonj menkejonj, iikawaajonj mono Pool kaanja nanjonj nonombu.” Gawonjiaajonj selegia mepeseewombaajonj moma iikawaa kania mongamakejuto, ii saanonj mende mokoloowu. Niinonj ii kaanja mende koloojenj. Kawaajonj menj bimoonj onjomambotiwaajonj mono neena galenj menj aonj laligonkejenja mombo toroqenj iikaanja laligomaña.

¹³ Yonjononj aposol honja qaagoto, aposol takapolakaya ano gawonj meme ejemba osonjkakalegiawo koloaju. Kraistwaa aposol

nonoo tanitani koloonj qendeema aonj gawonj lanj menkeju.

¹⁴ Satan anjo asasagaa gajoba tani kaanja qendeema aonj gawonj lanj menkeja. Kawaajonj umbuqumbulinj yonononj kaenj koloogitiwaajonj mende waliŋgonjkebonja.

¹⁵ Kawaajonj Satambaa welenqege ejembauruta yonononj ejemba welenγια qewombaa tanitani ama Kana qaa otaanj iikaanja kanonj solanja koloowutiwaajonj jenj soonj qendeema aonjkeju. Gawonj kaanj lanj menkejutiwaajonj nono mende aarunj waliŋgonjkejonj. Selememe kaenj amakejuto, kambanj tetegoyanonj Anutunonj tawagia nanamemenγιαa so meleema onjombaa. Kianj.

Poolnonj aposol gawonj menj siimbobolo mamaga moro.

¹⁶ Qaana mombo kokaenj jemaŋa: Onoononja tosianonj noojonj “Uuta qaaga laligoja,” kaenj jenj romonjgowuyaga. Kaenj romonjgowuyagati eenj, nii eja uuta qaa kaanja mono koma horonj nombu. Kaenj anji saanonj ii kaanja neenaa selena menj uma batugianonj laligomaŋa.

¹⁷ Awasaŋkaka somata moma selena menj uma qaana jejenj, ii Pombaa momononj mende otaanj jejento, qaa ii eja uuta qaanonj jewageen jejenj.

¹⁸ Ejemba mamaganonj batugianonj balombaa nanamemenj bologa otaanj selegia menj umakejuti, iikawaajonj niinonj kaanjiadeen ama qaana iikawaa so jejenj.

¹⁹ Onoanγio “Momo ejemba uuta koloojonj,” jejutiwaajonj onononj ejemba uugia qaa yonoojonj mogi mende bimoonjkeja.

20 Oŋonon hona toontoon kokaen kolooju: Ejemba koi kaana yonoojon mogi uugianon mende bimoonkeja: Monnon unuama somongoro welenqeaturuta kamaanqeqeta kolooju. Monnon tutugon onoma nenegia nedaboronkeja. Monnon jen kelekele ama onono iwaa buna kolooju. Monnon iyanaa selia menj uma qaa tokoronkota jen urungia qetaalinkeja.

21 Ii kaana horon ureen ama onomambaajon mono looloria koloon laligowe. Bonjona ama onombetiwaajon “Kee momo meraga kolooja,” jen noojon kaen romonjoju me qaago? Qaa kaen jen iikanon saanon gamu qen nombutiwaa so kolooja me? Qaa jemanati, ii eja uuta qaanon jewageen jemaŋa. Umbugumbulin yononon gawon menkejutiwaajon selegia menj uma gamugia mende mojuti een, niinon mono kaanagadeen gawonaajon ama selena menj umambaajon kotiinkejen.

22 Yononon qaa kokaen jen selegia menj umakeju, “Nono Juuda ejemba koloon Hibruu qaa jenkejon.” Kaen jenkejuto, niigago mono kaanjadeen koloojen. “Israel ejemba koloojon,” jenkejuto, niigago mono kaanjadeen koloojen. “Aabrahambaa esa ambouruta koloojon,” jenkejuto, niigago mono kaanjadeen koloojen.

23 *Qaa monj ii eja uuta qaanon jewageen jemaŋa, “Yononon Kraistwaa gawona menkejon,” jenkejuto, niinon ii mono ii haamo ama unuugun menkejen. Niinon mono ejemba ii unuugun

* 11:23: Apo 16.23

gawonj kotiin menj laligowe. Kraistwaa gawombaajonj ama kapuare mirinonj noonji kanonj ii unjuugunj kambanj mamaga rabe. Ooli waayawononj geriawo geriawo nunj laligogi. Kambanja kambanja lombo mokoloonj komumambaajonj ama laligowe.

²⁴ *Juuda jigo galenj tosiannonj jegi arawambu nonj nugi indenja 39 kolooro siimboboloya moma laligowe. Kaenj ama nonji arenja 5 kolooro.

²⁵ *Room gawman yonononj jegi oporon-daayanonj nugi indinja karoonj kolooro. Somanja motoonjgo jamononj nugi komumambaajonj ambe. Wanjo somatanonj laligowe kowe toronanonj kuunj qagonj janjgoro indinja karoonj kolooro. Kambanj monjonj wanjo janjgoro kowenonj kemenj weenj motoonjgo ano gomantiinja monj kowe qaganonj lanj laligowe.

²⁶ *Kambanja kambanja kana kema kanj laligowe. Apu somasomata mamaga kotonj iikanonj lombo mokoloonj tiwilaamambaajonj ama laligowe. Kikekakasililinj ejemba yonoojonj ama koomuwaa toroko moma laligowe. Juuda kanagesouruna yonoojonj ama lombo mokoloonj tiwilaamambaa ama laligowe. Waba kantri yonoojonj ama lombo mokoloonj tiwilaamambaa ama laligowe. Taonja taonja kanonj lombo mokoloonj tiwilaamambaa ama laligowe. Duuyaa gomanja gomanja kanonj lombo mokoloonj tiwilaamambaa ama laligowe. Kowe kotonj kema kanonj lombo mokoloonj tiwilaamambaa ama

* **11:24:** Dut 25.3 * **11:25:** Apo 16.22; 14.19 * **11:26:** Apo 9.23; 14.15

liligowe. Alauruna takapolakagiawo yononon nugi komumambotiwaajon wosona (ba kukuuna) kouma gojono liligowe.

²⁷ Laaligona nangomambaajon gawon kotiin men liligowe. Gaon gbili mamaga liligowe. Gawon mamaga mewetiwaajon nenewaa kambana mende ero nene apuwaa komun liligowe. Nene qaono kamban mamaga bodi liligowe. Opo malekuwaajon amamaan totonga arin liligowe.

²⁸ Iikayadeen qaagoto, toroqen kokaen moma liligowe: Uumeleen kanagesoya kanagesoya kuya yononon majakaka qaagia nijogi uunanon mono kamban so moma bimoon liligowe.

²⁹ Momalaari alauruna daen yononon sologon loorijuti een, niinon mono kaanjadeen ii mobe bimooro uuna loorinkeja. Monon kongoro ano uumeleen alananon singisongo anji, singisongo iikawaa gerianon mono noo uuna kaanagadeen nooro tembomakejen.

³⁰ Ononon sele men-uu qaagadeen mobom-baa siin momakeju. Kawaajon niinon selen men ubenagatiwaa so koloowenagati een, nii selenaa iwoiwaajon qaagoto, mono uunaa iwoiwaajon kamaanqeqeta koloowe esunna kamaankejiwaajon ama selen men ubenaga.

³¹ Anutu Pon Jiisaswaa Manan kamban so mepeseenin tetegoya qaa akadamuyawo laligon ubaati, iinon mono noo kaniana moro qaa qolonmolongoya qaagoto, qaa honan toon ii jejen.

³² *Damaskas sitinon liligowe kin Aretaswaa kiapyanon goondomonuruta noma somonjon

* **11:32:** Apo 9.23-25

nombutiwaajon jen koton onono Damaskas ejemba yonoo siti sopa naguyanon emboma olon koma kemambotiwaajon galej menj nanji.

³³ Kaen nangito, alauruna yononon noma konde uutanon nooma kasanon somonjon siti kiropo jengenanonga sosooda anji namonon kamaan koma borianonga olon koma kawe. Kianj.

12

Poolnon jaameleen unj iima isaisaan qaa moro.

¹ Onoo selememe alaurugianon jaameleembaa qaaya qaaya jenkejuti, iikawaajon niinon kaanagadeen selena mepeseen jaameleembaa qaana jemaņa. Qaa ii saanon mende ilaan onombaato, kilen qaa toroqen jaameleen unjaya unjaya ii Ponjon qaagia nisaano mobeti, iikawaa sunduya jemaņa.

² Eja monj moma mube Kraistwo qokotaan laligoja. Unj Toroyanon ii wano namowaa koosu haamo jawoya ugunj uma sengelao jawoya ugunj uma Anutu iyanqaa Siwe gomanj uutanon eu uro. Kamban iikanonadeen gbani 14 tegoro laligojon. Seliawo me selia qaa unj kokoosoyagadeen uroti, ii mende mojenj. Anutunonj ii moja.

³⁻⁴ Unj Toroyanon eja ii wano Anutuwaa oyanboyan gomananonj uro qaa qaita monj jegi moro. Balonj eja niinonj qaa ii jemambaajon songo eja ano qaa ii balonj ejemba ananaa qaanananonj jewombaa so qaago. Seliawo me selia qaa uroti, ii Anutunonj moja. Niinonj ii mende mojento, iwaa sunduya mojenj.

⁵ Niinon eja iwaanon iwoi kolooroti, iikawaajon selena menj umanjatiwaa so koloojen. Neenaajon ii kolooroto, kilen iikawaajon ama neenaa selena mende mepeseenjejen. Kawaajon qaagoto, esunkamakamaa koloojenywaajon kaen amakejen.

⁶ Neenaajon selena kaanagadeen menj umambaajon mobenagati eenj, qaana mono qaa honaa so jewenaga. Kaen qaa omaya jeje ejaga mende koloowenagato, ii kokaembaajon kolatinj aonkejen: Kuuya onononj jaameleenj ii iibetiwaajon qaa dindina uugunj noojonj mogi uuta koloomambo. Nanamemena ambe iigi qaa jewe mogiti, mono iikawaa sogadeenj gosinj nombutiwaajon mojenj.

⁷ Nisanjisaan qaa uuta mobe qaa tosaanj uugunkeji, iikawaajon awelegonj aomambotiwaajonj Anutunonj iwoi jetawo noo sele busunanonj ano sosoro somambaa so nunkeja. Satambaa gajobanonj siimbobolo ii nono momakejenj.

⁸ Kawaajonj Pononj ii sele busunanonga itagowaatiwaajonj qama kooliwe indinaj karonj kolooro.

⁹ Kaen qama kooliweto, qaa kokaen nijoro, “Qaago. Esunkamakamaa koloona noo kusunanonj mono afaangonj uuga saa qero akadamugawo koloonkebaa. Kawaajonj noo kalenmorianaj mono bunj qen aona sokombaa.” Qaa ii nijonj Kraistwaa ku-usunanonj qananonj ubaatiwaajonj momakejenj. Kawaajonj esunkamakamaa koloonkejenywaajonj selena mepeseenjejenj. Lombo ii qaombaatiwaajonj mende toroqen qama koolinkejenj.

¹⁰ Kraistnonj nii esunjakamakamaa koloonkejenj, kambanj iikanonj esunj nono kotiin namakejenj. Kawaajonj esunjakamakamaa koloojenjiwaajonj kilenj mobe sokono kiku mende amakejenj. Tosianonj uuqege qaa tokoronkota jenj nonji mobe sokoma nonja. Kraistwaajonj ama kakasililin sisiwerowero ama nonji konajilinj moma kanonj kilenj uubonjonj mokoloonkejenj. Kianj.

Poolnonj Korint yonoojonj majakaka moro?

¹¹ Selena menj uma eja uuta qaa tanijaan koloojenj. Dingowutiwaajonj ama kana morota monj mende mokoloonj noojonj mogi ubaatiwaajonj ii jejenj. Onanonj, Anutunonj mende ilaan nonagati eenj, neeno mono iwoi monj mende ambe gemagege qaagianonj hona koloonaga. Hona koloonagato, nanamemena kaen me kaen gosijenj, mono kamaanqeqeta mende koloojenj. Tosianonj aposol qabuqagiawowaa qa menj umbuqumbulinj lanj laligojuti, niinonj mono iyonoo newo baagianonj mende totoonj laligojenj.

¹² Onoo batugianonj gawonj menj lombo mamaga moma mokosinjonj laligoweti, iikanonj Anutuwaa ku-usunanonj sololoonj nono angoletu aiwese kania kania asugiro. Nanamemenj iikanonj aposol koloojenjiwaa kania qendeema ononota iigi.

¹³ Ono ilaan onombe ano uumeleen kanageso tosaanja ii onowo ororonj ama onombe. Tosaanja onombe waagita onjo mono nomaen onomesaowe eenj laligowuyaga? Onanonj, nanjonj nombutiwaa lombota ii onoo qagianonj mende ambe. Aposol takapolakagiawo yonononj lombo ii onoo qagianonj amakejuto, niinonj ii tosaanja yonoo

qagianon ambe bosimakeju. Nanjon nombutiwaajon mende kuun onjoma iikanon koposo ama onjombe me? Kawaajon “Poolnon koposo ejaga kolooja,” jewuyaga, mono qinjina ii mesaowutiwaajon qisin onjonjen.

¹⁴ Mobu, kambañ kokaamba mombo onoonon kamambaajon jojoriwe indinã karoon koloojaa. Kañ gawona nanngowutiwaa lombota ii dujanon mombo onoo qagianon mende amaña. Ii qaago. Onoangiaa esuhinagiaajon mende koposonjonkejento, onoangio noo siin mobutiwaajon mojen. Merabora yononon nemunmanjurugia nanjon esuhina men kululuun onombutiwaa so mende koloojuto, nemunman yononon ii meraboraurugia yonoojon men kululuugi sokombaa. Iikawaa so uuwaa gawon baagen niinon mangia koloojen. Kawaajon uunon baagen ilaan onjomambaajon mojen.

¹⁵ Kawaajon ononon qeangowutiwaajon iwoina kuuya ii korisoro qaganon togon onjombe onoo bunã koloowaatiwaajon mojen. Neenaa laaligona kaanjiadeen qeangowutiwaajon qealemambaajon mojen Kaen hononã qaa jopagon onjombe uujopananon somariinkejato, onoo uukalenjianon mono kilen naambaajon waziinkeja?

¹⁶ Onanon, nanjon nombutiwaa lombota ii onoo qagianon mende ambe. Noo tuarenjenurunanon qaa iikawaajon uumotoonngo anjuto, tosanon kokaen jewuyaga, “Pool ii momo eja koloojiwaajon tiliqili ama uugia mejanjon kokosiin onjoma monengia kaen me

kaen horonkeja.” Qaa ii hona qaago!

¹⁷ Ii nomaembaajon jeju? Nenauruna wasin onombe onoonon kagiti, iyonoononga monon Pool esuhina mubutiwaajon kuun onono me qaago? Qaago.

¹⁸ Taitus onoonon kawaatiwaajon kuun mun uumeleen ala mon iwo wasiwe kari. Taitusnon nii esuhina nombutiwaajon kuun onono me qaago? Qaago. Uja Toroya motoongonon mono sololon norono gawon nanonganowaa kana motoondeen kema kan laligori. Kian.

Poolnon Anutuwaa ku-usun qaganon kawaa.

¹⁹ Tere koi weenon iikanon noojon kokaen romongowubo, “Qaa jen muniji, mono iikawaa kitiaga kaparan koma jen kaen ooja.” Oo wombo alauruna, niinon iikawaajon kokaen jemaḥa: Niinon Kraistwo qokotaan qaana Anutuwaa jaasewananon jen oowe. Gawonana kuuya ii ononon uugia meagon kotikotii mokoloowutiwaajon menkejon.

²⁰ Onoonon kan iibe nanamemengia togonkejeni, ii mombo otaan laligowubo. Kaen mokolon onomambotiwaajon majakaka mojen. Nanamemengiaa irona meleema onombe qagianon ubaati, ononon tani amanati, ii togowuya, iikaen mojen. Batugianon nanamemen kokaen ambubotiwaajon toona mojen: Uunon motoqoto moma juma andoruru jewubo. Uuduuduu ama yon jewubo. Selenon kuukuu ama aon deema onoangiaa tuumbaajonadeen romongon laligowubo. Gemageqe qaa tokoronkota jen iikanon

men bolin aowubo. Tosaana yonoo qaagia aasangoyanon jegi dimbonawo kembabo. Jaba-arambaran ama arena tororo mende otaan onoangiaa aingianon lan laligowubo.

²¹ Kaen ama laligowuti een, niinon kokaen koloowaatiwaajon majakaka moma kamanja: Ejemba mamaganon wala singisongo ama laligogiti, niinon iyonoojon uukondun ama saamambo. Nanamemen jewonawo lan otaan siingia kombomba mokoloowutiwaajon serowilin ama gamugia moma mende moma bolin aogi. Batugianon kawe uugia mombo mende meleengi injibe Anutunon uuna kuuro mombo uukamakamaa amambo. Kian.

13

Galen meme qaa konoga

¹ *Kamban kokaamba onoonon kawe indina karon koloowaa. “Qaawaa jakeyanon aamba qaaya kuuya ii ejemba woi me karononon nanon jegi kotinjeja.”

² Niinon Buna qaa iikawaa so anjen. Onoo batugianon laligowe indina woi kolooro kamban iikanon galen meme qaa onombe. Qaa ii kamban kokaamba mombo qen gbilin waladeen jejeni, iikanon tegoja. Kawaajon mombo kamanati, kamban iikanon ejemba singisongo wala angiti me anjuti, ii mende injiima koboona. Kilenagiawo onono mono kuuya mindingon onoma.

* **13:1:** Dut 17.6; 19.15

³ Kraistnon esun̄kamakamaa qaganon̄ mende ama on̄omakejato, ku-usun̄a on̄oo batugianon̄ gendeemakeja. Kraist iikanondeen̄ mono sololoon̄ nono aposol koloon̄ qaa jen̄kejen̄i, on̄o iikawaa kaniaajon̄ uuwoi ama kaparan̄ koma qisin̄ aon̄keju. Kawaajon̄ siligiaa so mono qaa jen̄ on̄oma mindin̄gon̄ on̄omaŋa.

⁴ Kraist maripoonon̄ qegi komuroti, kaban̄ iikanon̄ esun̄kamakamaa tani laligoroto, kilen̄ Anutuwaa ku-usun̄anon̄ nemun̄ koma muro kotiin̄ laligoja. Niinon̄ kaan̄iadeen̄ iwo qokotaan̄ neena esun̄kamakamaa koloon̄ laligojento, Anutuwaa ku-usun̄anon̄ mono nemun̄ koma nono Kraistwaa jeta ten̄ koma mindin̄gon̄ on̄omambaajon̄ kotiin̄ laligojen̄.

Mono on̄oan̄gia gosin̄ aon̄ uugia meleembu.

⁵ Mono on̄oan̄gia tororo gosin̄ aowu. Uugia meleema on̄anon̄ Kraist moma laariju me qaago, iikawaajon̄ mono an̄gotetenon̄ ama gosin̄ aowu. Kraist Jiisaswaa Un̄ayanon̄ uugianon̄ kotiin̄ laligoji, ii moma kotoju me qaago? Uugianon̄ mende laligoji een̄, on̄o mono an̄gotete iikanon̄ kamaan̄ un̄uro Kraistwaa bun̄a mende kolooju.

⁶ Niinon̄ on̄oonon̄ aposol hon̄a koloojen̄ me qaago, on̄o kaen̄ gosin̄ non̄gi an̄gotete iikanon̄ mende kamaan̄ nuwaa, iikaen̄ mojen̄. On̄o noo kaniana kaen̄ asuganon̄ iima moma kotowuti-waajon̄ jejeromon̄romon̄ ama laligojen̄. Kawaa-jon̄ mindin̄gon̄ on̄ombe on̄anon̄ sokombaa.

⁷ Qaa kuuya oon koujeni, ii angi soowabotiwaajon Anutu qama koolijon. Qaa mon jen soon laligogi kan mindingon onombe tuarenjenjuranon mono aposol ku-usuna onanon iima asariwuya. Kaen koloowaatiwaajon mende qama koolijen. Ono mende mindingon onomanatiwaa so nibubotiwaajon mende qama koolijento, ononon uugia dindina meleembutiwaajon qama koolijen. Uugia onanon meleembuti een, niinon mende mindingon onombe tuarenjenjuranon noojon toroqen “Eja looloriaga!” jen mobuyagato, ii kilen.

⁸ Nono qaa hona qotogon mon utegowombaa-jon amamaawonato, qaa honanon seiwaatiwaajon saanon nambona.

⁹ Niinon ku-usuna mende qendeema esunkamakamaa tani laligowe ononon kotiin nambuti, kamban iikaanonon mono korisoro amakebona. Uumeleembaa akadamugia kuuya mokolon kotiin nambutiwaajon nononon Anutu qama koolij munkejon.

¹⁰ Ponon on mej kamaan onomambaa-jon qaagoto, uugia meagowe kotiiwutiwaajon moma ku-usuna ii nono. Ku-usun iikawaa qaganon nama onoonon kamanati, kamban iikanon geriawo ama onomambotiwaajon mono qaa koi koriganon laligon onoojon tere koi oojen. Onoangio mindingon aowuti een, mono bonjona ama onomanja. Kian.

Yeizozo qaa tetegoya

¹¹ Oo uumeleen alauruna, qaana jen tegon gambanmamban kokaen ononjen: Mono aisoon

liligowu. Kaniagia sooroti, ii mono kuuya mindingodaborowu. Uukuukuu qaa ononjeni, ii mono bunja qen aon ten kombu. Qaa jeweti, iikanon mono uumotoon ama luaenon liligowu. Kaen анги Anutu jopagon aowutiwaajon inaan nonoma luae qen nonombaati, iinon mono onowo liligowa.

¹² Ono uumeleen alaurugia yonowo mono jolongia jen angon aon kana soraaya otaan bugia kiton nen aon liligowu. Anutuwaa ejemba soraaya kuuya koi laligojuti, iyononon yeizozogia анги onoonon kaja.

¹³ Pon Jiisas Kraistnon mono kalenmoriaņa onono Anutuwaa uujopayanon nemun koma onono Unja Toroyanon kuuya inaan onono uumotoon ama ainjolon liligowu. Kiaņ.

**Uumeleembaa Buŋa Tere Soomongo Gbilia
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Borong Language of Papua New
Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Borong long
Niugini**

Copyright © 2002, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Borong

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

63589f8b-9426-5ce2-9520-ca0cf2b65c47